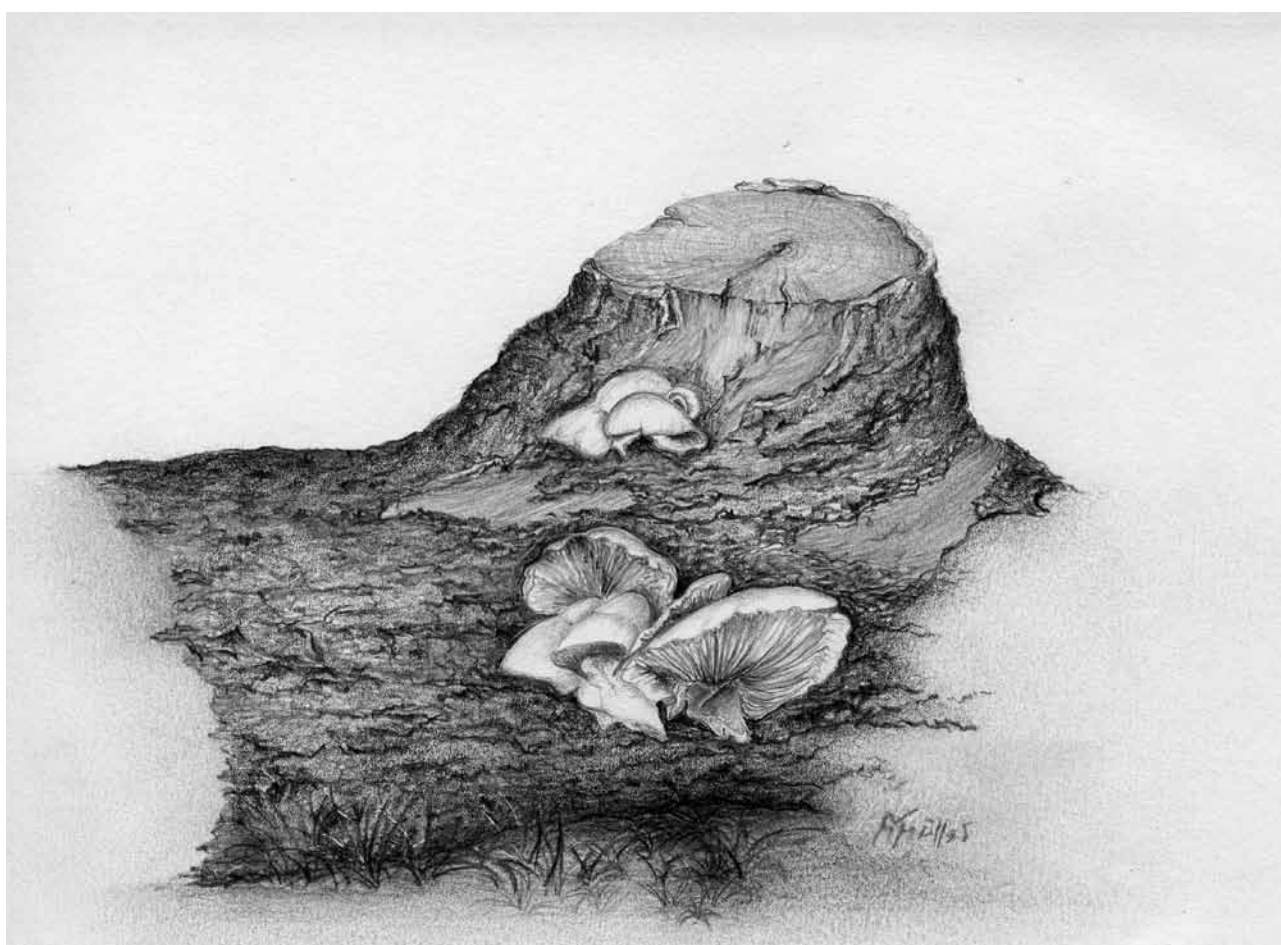

Oever

Najaar 2013

66

Natuurwerkdag zaterdag 2 november 2013

Vereniging "De Oeverlanden Blijven!"

Postadres:

E. de Boer-van Rijkstraat 36-I, 1065 GN Amsterdam

telefoon: 020.615.4557**Ledenadministratie:**

J. v. Lennepkade 109-D, 1054 ZJ Amsterdam

website: www.oeverlanden.nl**e-mail:** bestuur@oeverlanden.nl

De Oeverlanden liggen aan de noordkant van de Nieuwe Meer, ten zuiden van de snelweg A4. Bijna dertig jaar geleden heeft een actiegroep dit unieke natuurgebied behoord voor 'stadsontwikkeling'. De vereniging "De Oeverlanden Blijven!" (VDOB!) is ontstaan uit de oorspronkelijke actiegroep. Het gebied valt onder stadsdeel Nieuw-West en wordt in samenwerking hiermee onderhouden door beheervrijwilligers van de VDOB!, die het op traditioneel-ecologische wijze beheren.

Het centrum van de vereniging is het depot, vanwaaruit de beheervrijwilligers werken; het Natuur- en Milieu Educatiecentrum (NME) De Waterkant, waar de excursies starten; de jeugd natuurclub Biobende haar activiteiten houdt; en Stichting Veldstudie natuureducatie aan schooljeugd geeft. Het depot is gelegen aan het begin van het Anton Schleperspad, plm. 75 meter vanaf de Riekerweg.

U kunt het NME bezoeken tijdens excursies en doorgaans op dinsdag en woensdag tussen 10.00 en 16.00 uur terwijl de beheervrijwilligers er zijn, evenals soms op zondag. Telefoon op het depot: 020.669.1963

De *Oever* verschijnt twee maal per jaar. Daarnaast komt circa zes maal per jaar een digitale Nieuwsbrief uit, met informatie over actuele ontwikkelingen. U kunt deze nieuwsbrief ontvangen door uw e-mailadres door te geven. Op de website, en in huis-aan-huisbladen worden onze excursies gepubliceerd.

Nieuwe leden kunnen zich opgeven per post; via de website; per e-mail; en door minimaal € 10,- te storten op bankrekening NL47 INGB 0004 0688 09 o.v.v. "Nieuw lid" en uw naam en adres.

Aan dit nummer werkten mee: Ria Beerlage, Hans Bootsma, Rein Cremer, Bernard van Duijnen, Nico Jansen, Gerard Molewijk, Marion Muller, Tello Neckheim, Liesbeth Stricker, Egbert Tellegen, Daphne de Wijs.

Bestuur en medewerkers

Liesbeth Stricker, voorzitter a.i.

Daphne de Wijs, vice-voorzitter

Ria Beerlage, penningmeester/ledenadministratie

Nico Jansen, Tello Neckheim, bestuursleden

JanKees van Dijk, publiciteit. Tel: 020.617.1915 (tussen 20.00 en 9.00 uur)

Ben Bolscher, webmaster

Redactiemedewerker: **vacature**

Rein Cremer, beheervrijwilligers. Tel: 020.693.4480

Sonja Hoekmeijer, jeugd natuurclub Biobende

natuurclub@oeverlanden.nl

Stichting Veldstudie: coördinator natuureducatie David

Geurtz. Tel: 034.734.2085 natuureducatie@oeverlanden.nl**In dit nummer:****2** Natuurwerkdag, Colofon**3** Column Dichtbij huis / Natuurclub Biobende**4, 5** Waarnemingen van dieren**5** Column Helena**6, 7** Werk aan Oude Haagseweg / Vleermuizentocht**8** Anbi-status / Kalender en Jubileumboek**9** Amsterdamse Bos & Beheerstichting**10** Eten in de natuur**11** Waterkwaliteit Nieuwe Meer**12** Historisch: Brughoofd Sloterweg

Voorpagina: Elfenbankjes, tekening: Marion Müller

Druk: De Appelbloesem Pers, Amsterdam, oplage: 1100

Natuurwerkdag op zaterdag 2 november

Al enkele jaren wordt op de eerste zaterdag van november de Landelijke Natuurwerkdag gehouden. Op die dag kunnen belangstellenden in het gehele land als vrijwilliger meewerken met een natuurbeherende organisatie. De Oeverlanden doen daaraan dit jaar voor de derde keer mee.

Leden van de vereniging, maar ook andere belangstellenden, kunnen dan al meewerkend kennismaken met een deel van de werkzaamheden die wij als beheervrijwilligers zoal uitvoeren. We streven ernaar om in de loop van de dag de nodige variatie in de werkzaamheden aan te brengen: bijvoorbeeld enerzijds het afharken en afvoeren van graslanden en/of ruigtes, en anderzijds een deel van ons bomenbeheer, vermoedelijk het verwijderen van wilgen uit rietland. We raden aan om stevig schoeisel te dragen.

We werken van 11.00 tot 15.30 uur, met in de lunchpauze een kom heerlijke vegetarische soep, verzorgd door het bestuur. Voor het resterend deel van de lunch dient men zelf te zorgen. Het verzamelpunt is het NME-Centrum aan het Anton Schleperspad, tevens de uitvalsbasis van de vrijwilligers.

Wij hopen op een mooien en succesvolle werkdag, en rekenen erop dat iedereen mooi weer meeneemt.

In verband met de voorbereiding stellen wij het op prijs als belangstellenden zich uiterlijk maandag 28 oktober aanmelden via bestuur@oeverlanden.nl of via 06-33846602.

Rein Cremer, namens de beheervrijwilligers

Groentensoep met vleugje wilde oregano

Het is zaterdagochtend 14 september 10 uur. In De Waterkant zijn Sonja Hoekmeijer en Judith Appel in de weer met het uitpakken van groenten, die Sonja in een grote tas heeft meegenomen.

Sonja werkt sinds kort samen met Judith bij het begeleiden van de Biobende, de natuurclub voor kinderen tussen de 7 en 12 jaar. Judith vervangt Andrea Friedrich die naar Duitsland is verhuisd. Zij heeft net als Sonja de Lerarenopleiding Biologie afgerond. Zij woont in de buurt van de Oeverlanden en is heel enthousiast over haar gevarieerde 'achtertuin' waar je zomaar die grote beesten, de Schotse Hooglanders, tegen kunt komen.

Pompoen

Het is bewolkt, een beetje guur en het dreigt te gaan regenen. Dit is geen weer om insecten te vangen in een vlindernet, of pizza's te bakken in de buitenoven, zoals afgelopen zomer. Dit is Soepweer!

Bijna alle kinderen zijn er al. Ze praten vrolijk met elkaar en kijken door de microscopen naar hun eigen vingers en spulletjes die ze bij zich hebben en vragen zich af waar die pompoen voor is die op tafel ligt. Sonja nodigt de dertien kinderen (2 zijn afgemeld) uit aan tafel te komen zitten. Terwijl ze samen met Judith snijplankjes uitdeelt en uien, aardappels, wortels, snijboontjes, selderij en de inmiddels in grote stukken gesneden pompoen in hoopjes verdeelt, wordt duidelijk wat er gaat gebeuren: samen een geweldige soep maken.

Na een korte snij-instructie gaan de kinderen met hun mesjes de groenten te lijf en dat gaat nagenoeg zonder

bloedvergieten. "Wat doen we met de pompoenpitten, gaan we die planten?" vraagt een meisje. Niet zo'n goed idee, het is al bijna herfst. "Je kunt ze roosteren dat is lekker bij de soep" wordt geopperd. Kan niet, we gebruiken twee pannen voor de soep en dan is er geen plaats meer om pitten te roosteren. De kinderen die klaar zijn met snijden gaan naar buiten, ze hebben lang genoeg gezeten. Eén jongen komt triomfantelijk terug met een bosje kruiden "Hier oregano voor in de soep, dat is lekker". Er wordt aan de blaadjes gewreven en geroken, en ja! Judith bevestigt dat dit echt wilde oregano is. Hup de soep in die al begint te pruttelen.

Het is tijd geworden om er op uit te trekken, de Oeverlanden in. Laarzen aan, regenjassen dicht, sommigen dragen plastic bakjes met een bodemdierenkaart, voor ieder is er een insectenpotje. De kinderen halen voorzichtig wat schors weg van op de grond liggende takken en stronken. Pissenbedden, babyduizendpoten, spinnetjes en alles wat maar interessant is gaat mee in de potjes om straks in de Waterkant onder de microscoop te bekijken en vervolgens weer los te laten. Kleurige bladeren en enkele bloempjes worden gedroogd om de volgende keer iets moois van te maken. Het hele lokaal geurt naar groentensoep met een vleugje wilde oregano.

Daphne de Wijs

Dichtbij huis

Mensen maken reizen om daarna mooie verhalen te kunnen vertellen. Voor Nederlanders hebben die verhalen nogal eens te maken met het elders helemaal alleen kunnen zijn. Dat zou in Nederland niet meer mogelijk zijn. Iemand kan uit Finland terugkomen met het verhaal dat hij daar 's morgens vanuit zijn vakantiehuis helemaal alleen in een meer zwom. Met zo'n verhaal kan je na de vakantie goede sier maken.

Toch is het onnodig voor dat in Finland beleefde genoeg op reis te gaan. Vanaf de Oeverlanden kan je 's morgens om 6 uur ook alleen in het Nieuwe Meer zwemmen. Ik heb dat jarenlang met veel plezier gedaan. Met de ouderwetse schoolslag en, ter afwisseling, 30 slagen rugslag. Op den duur vonden mijn naasten dat, vanwege mijn leeftijd, wat griezelig worden. Uit respect voor hen ben ik ermee gestopt. We horen veel over het belang van ondernemen, maar het is net zo belangrijk om met iets op te kunnen houden. Als de mogelijkheid om 's morgens vroeg alleen te zwemmen maar voor anderen tot in lengte van jaren blijft bestaan. Ik fiets nog vaak door de Oeverlanden en langs het Nieuwe Meer.

Maar niet om 6 uur 's morgens. De Oeverlanden zijn tot ver in het buitenland bekend om wat je er met z'n tweeën kan beleven. Maar ze bieden te land en te water ook eenzame genoegens. Voor liefhebbers van vogels, planten en vissen. En voor hardlopers en zwemmers. Er is geen ongerepte, maar wel lekker wilde natuur. Eens is dit gebied, vooral dankzij de Amsterdamse rechter Clovis Cnoop Koopmans, met één stem meerderheid gered door de gewestelijke vergadering van de Partij van de Arbeid. Laat het nog in lengte van jaren voor eenzame natuurliefhebbers te land en te water blijven bestaan. En ga er voor vechten als dat eens weer nodig is.

Egbert Tellegen, Sloten

Waarnemingen van dieren uit Oeverlanden en omgeving

Elk seizoen komen de vrijwilligers en bezoekers van de Oeverlanden en omgeving weer bijzondere planten en dieren tegen. Deze keer brengen we waarnemingen van bestjes onder de aandacht.

Quaggamossels. Foto: Tello Neckheim

Quaggamossel *Dreissena rostriformis bugensis*

Deze kleine zoetwatermossel lijkt sterk op de driehoeksmossel. Beide soorten komen van oorsprong uit het Kaspische gebied van Oost-Europa en zijn beiden zoetwatermossels, die zich met byssusdraden aan stenen of hout vastzetten. De quaggamossel is een tijd over het hoofd gezien en blijkt nu vrij algemeen in Nederland te leven, alsook in de Nieuwe Meer. Of deze exoot een plaag gaat worden, of niet, zal de vraag zijn, in ieder geval was de driehoeksmossel geen probleem voor de Nederlandse planten en dieren en zal deze mossel ook wel zijn weg vinden. Beide soorten zijn in ieder geval goede waterfilteraars, waardoor het water helder blijft, wat voor veel plant- en vissoorten gunstig is.

Boletenzwartlijf *Diaperis boleti*

Onlangs werd deze kever door Wouter van de Wulp waargenomen op een zwam bij de Anderlechtlaan. De determinatie werd bevestigd door Ruud Jansen, die vertelde dat de soort ook in de Oeverlanden voorkomt op berkenzwammen.

Wespbij *Nomada spec.*

Wespbijen zijn bijen die op wespen lijken. Ze parasiteren op zandbijen en behoren daarom tot de groep koekoeksbijen. In Nederland zijn er 32 soorten, die meestal gespecialiseerd zijn in het parasiteren

van een bepaalde soort bij. Deze wespbij werd in de Oeverlanden gefotografeerd eind mei en is zijn vleugels aan het poetsen met zijn achterpoten. Waarschijnlijk was deze soort allang in de Oeverlanden aanwezig, maar is hij nooit op de gevoelige plaat gezet. Nu is deze mooie bij dus vereeuwigd in deze rubriek.

Gewone borstelboktor *Pogonocherus hispidus*

De 900ste keversoort die Ruud Jansen tegenkwam in de Oeverlanden is niet zeldzaam in Nederland maar wel leuk om te vermelden, omdat het de 900 compleet maakte. Het betreft een ongeveer 6 mm kleine boktor met lange sprieten en tweekleurig dekschild. Hij leeft op takken van loofbomen. Hij laat zich bij gevaar op de grond vallen en graaft zich dan in in het bladstrooisel.

Prachtvor *Agrilus convexicollis*

Dit is wel een zeldzame soort, die Ruud Jansen vorig jaar klopte van een grote zomereik. Het beest ontwikkelt zich in essenhout. Essen staan er genoeg in het bos. Het bijzondere is dat deze soort prachtvor tot nu toe alleen uit de provincies Limburg en Noord-Brabant bekend was. Een nieuwe soort voor de provincie dus in de Oeverlanden.

Wespbij. Foto: Tello Neckheim

Oranje luzernevlinder *Colias croceus*

Mogelijk dat er dit jaar in Amsterdam een invasie was van deze vlindersoort? Deze mooie vlinder, een trekvlinder, werd in de berm van de Oude Haagseweg gezien door Maurice Backerra en Hans Bootsma toen zij deze berm bezochten in het kader van beheerwerkzaamheden.

Geelsprietdikkopje *Thymelicus sylvestris*

Dit is misschien wel de meest spectaculaire waarneming van dit jaar. Deze kleine vlinder was mogelijk verdwenen uit de provincie Noord-Holland en blijkt kakelvers gewoon in de Oeverlanden rond te fladderen. Tientallen jaren geleden konden vrijwilligers nogal eens discussiëren of ze nu een zwartspriet- of een geelsprietdikkopje zagen in ons gebied maar het bleken steeds zwartsprietdikkopjes te zijn of hadden ze zich toch vergist? De vondst is gedaan door Wichert Stemerding en bevestigd door Kars Veling van de Vlinderstichting.

Tello Neckheim

Oranje luzernevlinder Foto: Hans Bootsma

Helena

Volgens Homerus is de Trojaanse Oorlog ooit begonnen nadat Helena, de vrouw van de Spartaanse koning Menelaos, door de Trojaan Paris was geschaakt en mee naar Troje was genomen. De zwaar beledigde Grieken verbonden zich toen om haar terug te halen en brachten een grote vloot bijeen om een leger naar Troje over te brengen. Helena werd daarom wel aangeduid als de vrouw voor wie duizend schepen waren uitgevaren.

Het is dan ook ironisch via de media te vernemen dat het ons allen zo bekende motorschip Helena, de veerboot die al jaren 's zomers tussen de Oeverlanden en het Amsterdamse Bos vaart, mogelijk dit jaar voor het laatst passagiers en fietsen overzet. De achtergrond hiervan bestaat, u raadt het al, uit subsidieperikelen.

Er zijn meerdere voetveren in Nederland, maar onze Helena is ongetwijfeld een van de fraaiste veerboten en heeft een zeer kenmerkend en bijna uniek geworden 'klassiek' motorgeluid. Iedere zomer genieten velen van de overtocht en iedereen vindt het een prachtig schip. Het is dan ook te hopen dat er een regeling kan worden getroffen om de Helena nog vele jaren in de vaart te houden!

*Gerard Molewijk
raadslid BNW81 Stadsdeelraad Nieuw-West*

Inspectietocht
Oude Haagseweg
Foto Hans Bootsma

Vernieuwde Oude Haagseweg

Op het ogenblik wordt de laatste hand gelegd aan de asfaltering van de Oude Haagseweg. Bij wegwerkzaamheden doemen al gauw angstbeelden op van achteloos op de vegetatie gedeponeerde materialen en machines. Nauw overleg tussen de betrokken partijen, waaronder onze vereniging, zorgen er evenwel voor dat de soortenrijke vegetatie van de wegbermen zo min mogelijk wordt aangetast (zie Oever 62). Andere factoren gooien toch wat roet in het eten.

Om de ecologische waarde nog eens te onderstrepen, vliegen tijdens onze inspectiewandeling voortdurend grote aantallen, soms baltsende icarusblauwtjes, boven de middenberm van de Oude Haagseweg. Hoogtepunt is dat verschillende oranje luzernevlinders, een tamelijk zeldzame trekvlinder uit zuidelijke streken, over de middenberm vliegen.

De gezamenlijke wandeling is snel belegd nadat ik via een mail aan de bel trok omdat het aantal beschadigingen tijdens de voorbereidende werkzaamheden behoorlijk was opgelopen. Het gezelschap bestond uit vertegenwoordigers van de opdrachtgever DIVV (Dienst Infrastructuur, Verkeer en Vervoer), de IBA (Ingenieursbureau Amsterdam), de aannemer van de wegwerkzaamheden BAM, stadsdeelecoloog Florentijn Vos, Frank Hoonhout van de groendienst van stadsdeel Nieuw-West en namens onze vereniging Nico Jansen en ondergetekende.

Nieuwe bedreigingen

Toen dit voorjaar het werk begon, zag het er lange tijd naar uit dat men zich goed hield aan de voor opslag van materialen en machines aangewezen plekken in het bestek. Maar allengs kwamen er meer sporen van zware voertuigen in de middenberm, en op een gegeven moment was zelfs sprake van een

vrij groot stuk met een geplette vegetatie. De snelle manier waarop het overleg plaatsvond en gereageerd werd op onze klachten, is tekenend voor de manier waarop wij als vereniging betrokken werden bij de uitvoering. Wij waren, naar aanleiding van een artikel in *Oever 59* over de mooie middenberm, in eerste instantie door de ecooloog van IBA, Maurice Backerra, gevraagd om inventarisatiegegevens. Hij heeft tot taak werkzaamheden zo te begeleiden dat zo min mogelijk natuurwaarden worden aangetast.

Maar tijdens de bijeenkomst in het veld blijkt dat aannemer BAM voor geen enkele geconstateerde schade verantwoordelijk is. Het geplette stuk vegetatie is veroorzaakt door de aannemer van de viaducten aan de kant van de Johan Huizingalaan voor OV-SAAL, Strukton, die nog altijd onvoldoende op de hoogte van alles is. OV-SAAL is een project om de spoorverbinding tussen Flevoland en Schiphol te verdubbelen. Er bleek een grote kraan geparkeerd te zijn geweest. Pijnlijk is wel dat uitgerekend op dit stukje vrij veel blauwe bromraap stond, de grootste botanische bijzonderheid ten zuiden van de snelweg.

In een ander hoekje is weer zand opgebracht op een plek waar ik nog in het voorjaar voor het eerst in de Oeverlanden kandelaartje had waargenomen, buiten de duinen toch een zeldzaam plantje. Deze zandstort blijkt

afkomstig van een kabelbedrijf. Kortom, hetzelfde soort zaken dat de berm van de Oude Haagseweg in het verleden ook al dikwijls parten speelde.

Het is misschien wel gelukkig dat deze asfalteringswerkzaamheden plaatsvinden, omdat BAM en stadsdeelecoloog Florentijn Vos aannemer Strukton konden wijzen op het parkeerverbod in de berm. Iets wat voor onze vereniging altijd lastig is geweest. Al eerder is de bouw aan het viaduct aanleiding geweest tot flinke vergravingen in de middenberm.

Kraamkamer

Alle moeite die gedaan is om de werkzaamheden in goede banen te leiden, zal hopelijk betekenen dat ook in de toekomst zorgvuldig met de berm wordt omgesprongen. Het ligt in de bedoeling om het afgeven van vergunningen voor werkzaamheden als kabelaanleg, zelfs in het hele stadsdeel, voortaan ook langs de stadsdeelecoloog te laten lopen, zodat in de toekomst bedreigingen beter afgewend kunnen worden. Hoewel de berm na verstoringen voortdurend de nodige veerkracht hebben laten zien, is een ongestoorde ontwikkeling ongetwijfeld beter: met slechts de reguliere maaibeurt begin september. De ecologische waarde ervan betekent een belangrijke aanvulling op de langs de gehele Oude Haagseweg gelegen Oeverlanden.

Het stukje middenberm ten oosten van het Christoffel Plantijnpad is als grasland beter ontwikkeld dan enige grazige vegetatie in de Oeverlanden zelf. Hier zijn nog eens ten minste tien rodelijstsoorten die niet in de Oeverlanden zelf voorkomen. Vlinders als icarusblauwtjes, sintjansvlinders en zwartsprietdikkopjes komen hier in flinke aantallen voor; de berm fungeert als kraamkamer. In verschillende (uit)hoekjes zijn planten als aardaker, ruige anjer, rietorchis, kleine ratelaar, grote pimperl, hokjespeul, knooppkruid en glad walstro te vinden. Bij goed beheer kunnen steeds meer spraakmakende plantensoorten zich langs de hele weg verbreiden, tot in de Oeverlanden zelf.

Blauwe bremraap
Foto Hans Bootsma

Faunapassage

De werkzaamheden bieden verder de kans om de ecologische structuur te verbeteren door een tweede faunapassage aan de oostelijke kant in de bocht aan te leggen. De al bestaande werd verbeterd zodat deze niet steeds onder water komt te staan. Een derde werd onder het Christoffel Plantijnpad aan de noordkant aangelegd. Voor volwassen vossen zijn de passages waarschijnlijk te klein en deze zullen de weg blijven oversteken. Tijdens mijn tocht op 18 juli lag er een jammerlijk verongelukte vos in de middenberm op twee meter afstand van de rijbaan. Opnieuw blijkt dat de vos zich vaker in het gebied laat zien, want onlangs vond Nico Jansen een platgereden vos op de belendende snelweg.

Hans Bootsma

Op zoek naar vleermuizen

Ik ben op 10 juli druk bezig geweest in de Oeverlanden en naaste omgeving om vleermuizen te zoeken. (Ik was eigenlijk op zoek naar de voor Nederland zeer zeldzame kleine dwergvleermuis) maar het is toch wel even leuk om te vermelden wat ik wel gehoord heb. Naast heel veel Gewone Dwergvleermuizen ook wat Ruige Dwergvleermuizen, een paar Laatvliegers en zelfs even wat Rosse Vleermuizen. Bij de hoek van de Riekerweg met het fietspad richting de Oude Haagseweg een paar Myoten, hoogst waarschijnlijk watervleermuizen. De Kleine Dwergen heb ik helaas niet aangetroffen.

Bernard

Amateur Vleermuisonderzoeker (En lid van de Vereniging "De Oeverlanden blijven!")

Laatvliegers
Foto: Paul van Hoof

ANBI-status

Door meerdere leden is aan het bestuur verzocht de ANBI-status voor de vereniging aan te vragen bij de Belastingdienst. ANBI staat voor Algemeen Nut Beogende Instelling en geeft leden van een vereniging de mogelijkheid om de contributie van en schenkingen aan de vereniging als aftrekpost op het belastingformulier op te voeren.

Aan het begin van de zomer heeft de vereniging het verzoek bij de Belastingdienst ingediend om per 1 januari 2013 aangemerkt te worden als ANBI. Het bleek dat de vereniging niet aan alle voorwaarden hiervoor voldeed. Zo is de vereniging niet in het bezit van een beleidsplan, dat moet worden ingediend. Belangrijker zijn echter de statuten. In de nadere voorwaarden van de regeling omtrent ANBI is opgenomen dat “bij opheffing van de instelling een batig liquidatiesaldo wordt besteed ten behoeve van een ANBI met een gelijksoortige doelstelling”. Daar dit niet in de statuten is opgenomen dient de vereniging de statuten op dit punt te wijzigen. Hiervoor is ons de tijd gegeven tot 31 oktober 2013. Hebben wij voor die datum geen gewijzigde statuten ingestuurd dan wordt ons verzoek afgewezen.

Los van de notariskosten die het wijzigen van statuten met zich meebrengt is het niet mogelijk om binnen die korte termijn een wijziging door te voeren. In onze statuten staat namelijk vermeld dat een besluit tot wijziging ervan alleen door de meerderheid van de leden in een algemene vergadering kan worden genomen.

Het is dus niet mogelijk om op deze korte termijn aan de wensen van de belastingdienst te voldoen. Het bestuur zal zich over de voortgang beraden en zal in de komende algemene ledenvergadering hier zeker op terug komen. Mocht de wens tot een ANBI bij de leden blijven bestaan dan zal het bestuur in 2014 de aanvraag opnieuw indienen.

Liesbeth Stricker

Geen kalender, wel jubileumboek

Het bestuur heeft besloten dat we geen kalender 2014 uitgeven. Vele jaren heeft Chris Arntzen met zijn prachtige tekeningen de Oevers en kalenders geïllustreerd. Na zijn overlijden vorig jaar hebben we een kalender in kleur laten maken. Dat was een kostbare uitgave, terwijl lang niet iedereen de kalender gebruikt.

De excursies 2014 worden op onze website vermeld. Wie toch graag een overzicht van de excursies wil kan die aanvragen per e-mail, afhalen bij De Waterkant, of aanvragen bij de ledenadministratie (zie adressen in het colofon). In plaats van de kalender zijn we van plan om volgend jaar een uitgave te maken, in kleurendruk, met de flora en fauna van de noordelijke Oeverlanden, ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de vereniging.

Uitbreiding beheergebied Amsterdamse Bos

Het In april 2012 heeft de gemeenteraad van Amsterdam besloten om de noordelijke oever van het Nieuwe Meer, tussen Schinkel en Ringvaart en tot aan het talud van de A4/A10 aan het beheergebied van het Amsterdamse bos toe te voegen. In feite is dit een late echo van het idee van Jac.P.Thijssen, zoals verwoord in zijn bekende artikel: Parkenquastie in het Algemeen Handelsblad van 11 januari 1908. Na een lofzang op het Nieuwe-Meergebied presenteert hij dan al een plan voor het Amsterdamse bos en de Riekerpolder. Hij besluit: "Op deze manier krijgen we zonder groote onkosten niet een park, maar een parklandschap met het Nieuwe Meer als centrale waterpartij".

Uiterlijk per januari 2015 dient het raadsbesluit tot uitvoering te komen, maar wellicht eerder, nu per april 2014 het takenpakket van de stadsdelen een andere invulling zal krijgen.

Beheerstichting

Al eerder, in 2009 en 2010, heeft het bestuur van VDOB! onderzocht of de mogelijkheid bestaat een beheerstichting in het leven te roepen, die een overeenkomst met stadsdeel Nieuw-West sluit waarmee het beheer van de Oeverlanden en omgeving in een bestendige, betrokken en transparante organisatie gevat kan worden.

Zeker na de fusie in 2010 van Slotervaart met Osdorp en Slotermeer, merkten we dat ons gebied in de periferie van het stadsdeel ligt, en dat vele betrokken ambtenaren inmiddels elders posten bezetten en we opnieuw moeten starten met nieuwe mensen van het stadsdeel Nieuw-West. Onze voorstellen kunnen bij de stadsdeelbestuurders weinig enthousiasme losmaken. Ze voelen dit waarschijnlijk toch als territoriumverlies.

Overeenkomst

Nadat de gemeenteraad heeft besloten de Oeverlanden onder de paraplu van het Amsterdamse bos te brengen, hebben we opnieuw ons idee voor een beheerstichting van stal gehaald en voorgelegd aan de mensen van het bos. Daar bleek een veel positievere grondhouding tegenover dit plan, wat inmiddels geresulteerd heeft in diverse contacten. Een beheerstichting die opgezet wordt vanuit de VDOB!, met betrokken mensen die al lange jaren hier werken, vanuit een reeds redelijk geoutilleerd werkdepot, kan, om met Thijssen te spreken, zonder grote onkosten starten.

Er dient een overeenkomst gesloten te worden, waarin aanleg, beheer en financiering wordt afgesproken. Binnen de grenzen van de afspraken en het beheerplan kan de stichting verder betrekkelijk

autonoom opereren. Waarbij overigens van expertise van derden natuurlijk altijd gebruik gemaakt zal worden.

Budget

Beslist moet nog worden wat de precieze begrenzingen worden van het beheergebied. Onze voorkeur gaat sterk uit naar opname van de restanten poldergebied, dus een grens juist aan de voet van het talud van de A4/A10. Bestaande economische activiteiten kunnen gewoon voortgezet worden.

Wanneer het overleg met het Amsterdamse Bos en de verantwoordelijke wethouder Freek Ossel positief verloopt, is het zaak om in de loop van dit najaar de stichting in het leven te roepen. Dit plan heeft kans van slagen indien er voldoende budget beschikbaar komt. Er is een personele bezetting van 2 à 3 mensen nodig, terwijl het vrijwilligerswerk dat onder leiding van Rein Cremer plaatsvindt, op bestaande voet wordt voortgezet.

Aantrekkingskracht

De Oeverlanden, Riekerpolder en het Nieuwe Meer hebben nog grote potenties om door te groeien naar een zeer waardevol natuur- en recreatiegebied, waar de omwonenden tot in lengte van jaren voordeel van hebben. Ook heeft het gebied nu al aantrekkingskracht op toeristen in Amsterdam waardoor het centrum, en bovenal het Vondelpark, enigszins ontlast kunnen worden. Zeker als op termijn een plan voor herstel van de Sloterweg gerealiseerd kan worden.

Ik ben er zeker van dat een beheerstichting een beslissende kwaliteitsimpuls kan hebben op deze stadsrand, nu de overheid drastisch moet bezuinigen en de bedrijventerreinen in de omgeving te kampen hebben met grote mate van leegstand. Een aantrekkelijke groene omgeving is een goede impuls voor het vestigen van nieuwe bedrijvigheid. En we dragen op deze wijze ons steentje bij aan de participatiemaatschappij.

Nico Jansen

Eten uit de natuur in de Oeverlanden

De gemeente Amsterdam wil de voedselhoofdstad van Europa worden. De stad waar innovatie, opleiding en kennis rond voedsel samen komen. De gemeente wil daarmee de economische belangen van de stad dienen en inspelen op de vraag van Amsterdammers naar lokaal en verantwoord voedsel, en om zelf aan de slag te gaan.

Wilde soepkruiden
Foto: Judith Appel

De gemeente vraagt verschillende partijen om mee te doen: om krachten te bundelen en de benodigde acties uit te voeren. Die acties gaat de gemeente Amsterdam beschrijven in een voedselagenda voor de komende bestuursperiode.

De gemeente betreft verschillende partijen bij het opstellen en uitwerken van de agenda. Het Amsterdams Natuur en Milieu Educatie Centrum (Anmec) zit in de projectgroep die de voedselagenda uitwerkt. Zij zijn trekker van het thema 'Voedsel op school'. De visie op voedsel educatie hebben ze geschreven met behulp van Food Cabinet. Food Cabinet is een adviesbureau gespecialiseerd in voedselvraagstukken en helpt organisaties die willen bijdragen aan een beter voedselsysteem.

Op 28 mei 2013 hield de gemeente Amsterdam in de ambtswoning een netwerkbijeenkomst. ANMEC verzorgde daar met Food Cabinet een workshop over het belang van voedsel educatie op scholen, en schoof daarna aan bij de discussie. De deelnemers formuleerden de volgende punten voor de voedselagenda:

1. Educatie over verantwoorde voeding in jaarprogramma onderwijs.
2. Inrichten centraal regie- (expertise)centrum voedsel educatie
3. Voedsel rondom de scholen (fysiek)

Op dit moment werkt de gemeente Amsterdam de agenda verder uit. Daarbij kijkt de projectgroep onder andere naar de overlap en dwarsverbanden tussen de verschillende thema's. Waarschijnlijk wordt deze na de zomer tijdens een nieuwe netwerkbijeenkomst aan de andere partijen gepresenteerd.

Fruitbomen

Vereniging "De Oeverlanden Blijven!" zal contact opnemen met het Anmec om te vragen of zij kunnen bijdragen aan dit project. Veel mensen plukken bramen in de Oeverlanden. Helaas zijn de meeste appelbomen door de Schotse Hooglanders opgegeten. Toch zijn er nog enkele fruitbomen. Zou het niet mooi zijn om een aantal kersenbomen en appel- en perenbomen te planten die, enigszins beschermd voor de koeien, gebruikt kunnen worden voor educatieve doeleinden zoals appels plukken, appelsap maken of perentaart?

Ook kan gedacht worden over aanplant van hazelaar en notenboom. In de Oeverlanden staat een wilde notenboom en waarschijnlijk ook wel een hazelaar, maar deze bomen en struiken zouden een meer prominente plaats kunnen krijgen in het kader van Amsterdam voedselhoofdstad van Europa.

Tello Neckheim

Bovenstaande tekst is grotendeels overgenomen van de websites van het Anmec en Food Cabinet.

Biobende
groentesoep
Foto: Judith Appel

Verbetering ecologische kwaliteit Nieuwe Meer

Het Hoogheemraadschap van Rijnland (HHR) heeft het voornemen om de ecologische kwaliteit van het Nieuwe Meer te verbeteren. Sinds de vergroting en verdieping van het meer in de jaren vijftig is weinig ondernomen om de negatieve effecten van de zandwinning tegen te gaan, of te verzachten.

Door de nood gedreven is in de tweede helft van de jaren negentig de destratificatie-installatie aangelegd, en deze voldoet tot op heden in de strijd tegen de blauwalg. Dit is symptoombestrijding waar jaarlijks een prijskaartje van ± € 50.000,- aan hangt. In het HRR-onderzoek is het gehele Nieuwe Meer bekeken, dus ook wat tegenwoordig de zuidelijke oeverlanden heet, maar dat eertijds gewoon deel van het meer was. Het meer liep tot tegen de Koenenkade.

De dieptekaart laat zien dat er nog enkele putten van meer dan 30 meter diepte zijn en dat de onderwaterbodem steile taluds kent, juist bij onze noordoever. De diepste delen van het meer zijn opgevuld met een forse laag stadsbagger en andere stoffen.

Waterpeil

Er zijn gelukkig positieve ontwikkelingen te melden zoals de gestaag dalende fosfaatgehalten van het water. Daar zal aan bijdragen dat de woonboten bij de Schinkelsluis inmiddels allemaal op het riool zijn aangesloten, iets wat in de Ringvaart nog moet geschieden. Door het wisselende peil in zomer en winter stroomt juist uit de Ringvaart een grote hoeveelheid water binnen in april. Dit is een onnatuurlijk peilbeheer wat we het liefst zouden zien verdwijnen.

Door het aan- en afslaan van het grote gemaal bij de Amerikahaven is er veel uitwisseling met de Ringvaart. Men kijkt ernaar of dit geleidelijker kan gaan. Juist het water van de Ringvaart heeft een matige kwaliteit, mede door de uitslag van water uit de Haarlemmermeerpolder bij Lijnden. Het is een goed idee via een pijpleiding dit water in de toekomst direct op het Noorzeekanaal te lozen, maar gezien het tekort aan geld zal dit voorlopig wel een mooi plan blijven.

Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan.

Voorgesteld wordt om de zone waarin waterplanten kunnen groeien te vergroten, door waar nu nog oevers van stortsteen zijn, deze natuurvriendelijker te maken en te voorzien van een zogenaamde vooroever, enkele tientallen meters uit de kant, waarachter rustig water is wat de plantengroei bevordert. Dit wordt voorgesteld voor het oevergedeelte tussen ons depot en de aanlegsteiger van de veerpont bij Aquarius. Daarmee

kan een brede zone met riet en waterplanten tot stand komen, planten die fosfaat opnemen wat door jaarlijks maaien kan worden afgevoerd. In open water kunnen gele plomp en biezen groeien, wat een betere biotoop voor vis, vooral snoek, bewerkstelligt. De onwenselijk grote bestanden aan brasem, snoekbaars en karper kan daarmee tegengegaan worden, waardoor meer plankton ervoor kan zorgen dat alg, en vooral blauwalg geen probleem meer oplevert. Een soort als de meerval kan profiteren als ook aan enkele specifieke habitatwensen tegemoetgekomen wordt.

In dat stadium kan overwogen worden om de destratificatie-installatie uit te schakelen. Dat is het moment dat de koudewinning die nu al plaatsvindt, een meer zinvolle zaak wordt. Dan werken de beide systemen elkaar niet langer tegen.

Herstellijd

Bijna 50 jaar geleden is de zandwinning gestopt die Amsterdam heel veel bouwgrond heeft opgeleverd. Er wonen en werken zo'n 100.000 mensen op het zand dat uit het Nieuwe Meer en de Riekerpolder is gehaald.

Deze maatschappelijke winst is nimmer ten goede van het Nieuwe Meer gekomen: het is daarna als vuilnisvat gebruikt, ook zonder vergoeding. Het is mooi dat de inzichten zo veranderd zijn dat men beseft dat schade uit het verleden hersteld moet worden. De natuur was daar zelf ook al mee bezig, maar hulp is daarbij welkom.

Het hele meer, 120 hectare, verondiepen is geen haalbare kaart, maar de groei van waterplanten bevorderen, waar dat kan, heeft een positief effect. De visbestanden kunnen daarbij verbeteren, wat gunstig is voor visetende vogels, als fuut, reiger en visdief. Kunstmatige riffen voor driehoeksmossel en korfmossel, deze schelpen zuiveren het water en vormen een voedselbron voor duikeenden als kuifeend.

Velerlei maatregelen -er is geen wondermiddel- kunnen leiden tot kwaliteitsverbetering, maar de factor tijd is belangrijk. Wat in enkele tientallen jaren is verstoord vergt een hersteltijd van misschien wel 100 jaar.

Nico Jansen

De HHR-studie is te vinden op onze website.

Een brughoofd aan de Sloterweg II

In de vorige Oever stond een stukje over de spoorbrug over de Sloterweg. Naar aanleiding van een brief van Ir.J.Bardet die de situatie heeft gekend, heb ik mij nader in de merkwaardige geschiedenis verdiept. Dan moet meteen een fout hersteld worden, de spoorbrug is wel voltooid, maar nimmer als zodanig gebruikt. Een ingemetseld reliëf in het brughoofd vermeldt 1931 als bouwjaar, en op een foto uit april 1940 is de gehele brug te zien. Benevens de bebouwingen rondom, zoals de boerderij op nr.360 die ook op de tekening van Chris Schut goed in beeld gebracht is, vanuit iets ander perspectief. De Haagseweg is dan enkele jaren eerder op de Sloterweg aangetakt, waardoor er ook sierlijke lantaarns zijn geplaatst. Dhr.Bardet meldt in zijn brief dat de stalen bruggdelen na de bevrijding zijn gedemonteerd en bij Warmond hergebruikt voor herstel van oorlogsschade.

Op een andere foto is dezelfde brug te zien naar het westen, maar een jaar eerder. De lantaarns zijn nog van een eenvoudig type, het wegdek is asfalt met een deel klinkers, daar waar de rails van de Slotense paardentram lagen, aan de zuidzijde van de weg van 1916 tot 1926. Door de toegenomen verkeersdruk is een tegelpad voor wandelaars en fietsers aangelegd, ten koste van de voortuinen van de huizen en boerderijen aan de zuidzijde van de Sloterweg. We kijken naar het westen en zien door het viaduct boerderij "Kent U Zelfen" op nr. 426.

In de naoorlogse jaren zal de wegwitbreiding tenslotte alle ruimte tussen de gevels van de aanliggende bebouwing opvullen. Na 1953 wordt alle bebouwing gesloopt, vanaf het Aalsmeerplein tot het Christoffel Plantijnpad. Het eerste stuk van de Sloterweg vanaf de Schinkel tot het Aalsmeerplein wordt in 1973 omgedoopt tot Rijsburgstraat, de aanwezige bebouwing behoudt de huisnummers. Op het overblijvende gedeelte van de Sloterweg is nu het laagste huisnummer 675, manege De Ruif en aan de overkant Zomerlust op nr.720. Dankzij de toenmalige bewoner, J.Rijnierse, is de aangezegde onteigening succesvol bestreden en hebben we heden ten dage nog enige originele bebouwing vanaf het Christoffel Plantijnpad tot het dorp Sloten.

Uit de archiefphoto's, waarvan vele gemaakt zijn om de onteigeningen te faciliteren, blijkt het grote verlies aan schoonheid en cultuurhistorie van de organische en harmonische overgang van onze stad naar het omringende buitengebied. Wat de brughoofden betreft, ze bleven tot midden jaren tachtig ongebruikt staan, de grond van de dijk verwaaide en het diende als speelplaats voor de lokale jeugd en als excursiegebied van de Amsterdamse plantenliefhebbers van de KNNV. De locatie was waar nu het afvalstation is, achter de stadsdeelwerf aan de Henk Sneevlietlaan. De Ringspoordijk is in 1987 in gebruik genomen, met viaducten waarvan er 13 in een dozijn gaan. Wil je iets van de uitstraling van het oude viaduct zien, dan dien je naar de Linneausstraat te gaan, waar het spoorviaduct, gebouwd eind jaren dertig, gelijkenis vertoont. Voor de ontbrekende ornamenten was destijds door de crisis geen geld.

De stalen bruggen zijn praktisch identiek, zwaar geklonken en gebouwd door Begemann uit Helmond. Al bijna 75 jaar dendert het spoorverkeer erover.

Nico Jansen

